

Jméno cestovatele / cestovatelky

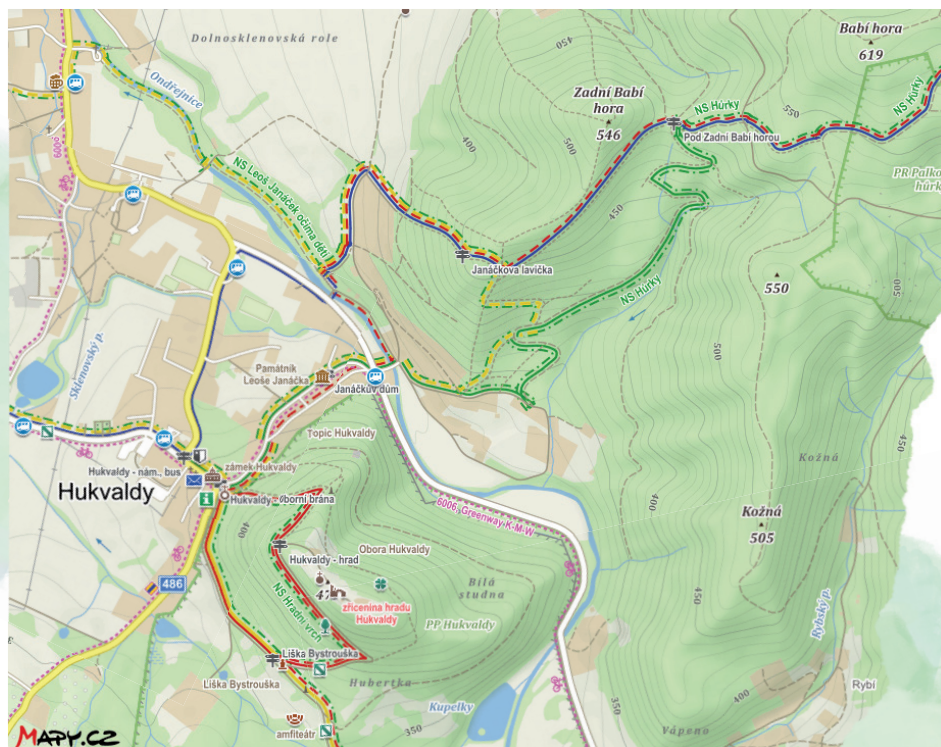
Narodit se jako Leoš Janáček by znamenalo:

- Být sedmým dítětem ze 13 sourozenců, z nichž se dospělosti dožije 9.
- Mít předky usazené na Moravě již v 17. století, kteří se po generace zabývali textilním soukenictvím.
- Že Tvůj dědeček a otec byli všestranně schopní učitelé s výjimečným hudebním nadáním, schopnou hudebnicí byla i Tvoje matka.
- Zdědit hudební talent rodiny a všestranně jej (i muset) rozvíjet.
- Narodit se do nesmírně nevlídných podmínek v promáčené nevytopené škole s nedoléhajícími ztrouchnivělými dveřmi, kde má Tvůj otec učitelský byt.
- V 11 letech odejít do Brna do klášterní fundace a domů se pro nedostatek prostředků 4 roky nepodívat.
- Celý život milovat Hukvaldy a mít tam svůj domov.
- Stát se jedním z nejvýznamnějších světových skladatelů, kterého hrají všechny významné hudební scény u nás i v zahraničí.

Milá cestovatelko / Milý cestovateli, na této cestě Ti představím skladatele Leoše (vlastním jménem Leo Eugena) Janáčka. Narodil se později, takže žákem mé školy nebyl, ale škoda, docela ráda bych jej tam měla. Leoš Janáček byl velký umělec a po celý život měl svůj vlastní svět. Zkusím Ti jej ukázat, aby sis dokázal/ a představit, jak svět vidí hudební skladatel, pro nějž je vše, s čím se setkává, melodií, kterou proměňuje do své hudby.

ZAČÁTEK CESTY

1. Rodný dům Leoše Janáčka

V rodném domě Leoše Janáčka je dnes Informační centrum. Cesta k němu už dávno takhle nevypadá, ani budova bývalé školy nepřipomíná dům Janáčkova dětství s promáčenými zdmi díky děravé střeše a ztrouchnivělými dveřmi, vyviklanými z pantů. Přesto se do Hukvald Janáček vracel celý život a miloval je víc, než jakékoliv jiné místo na světě.

V kostele sv. Maxmiliána vedle domu hrál s otcem na varhany a měl velkou citovou oporu ve své matce.

Na místa dětství máme často ty nejkrásnější vzpomínky v životě. Ta nejzamilovanější v nás probouzí jí pocit důvěry a bezpečí. Máme to

tam rádi. Chceme se tam vracet. A často si přejeme, aby to zůstalo takové, jaké to je, a už nikdy se to nezměnilo. Janáček takové místo měl na Babi hoře, kde si ve stáří pro jistotu koupil i kus lesa.

Vydáme se teď na cestu spolu s ním do jeho světa a na konci... nech se překvapit!

DRUHÉ ZASTAVENÍ

2. Památník Leoše Janáčka

V tomto domě Leoš Janáček prožil své stáří. Koupil si jej proto, aby se mohl na Hukvaldy vracet kdykoliv po nich zatoužil.

Když se podíváš z okna, uvidíš stejný výhled, který měl i Leoš Janáček. Za jeho života vše vypadalo tak, jak to teď vidíš Ty. Zkus se chvíli klidně dívat. Co Tě napadá? Jaký z toho máš pocit? Umělec se musí umět soustředit na to, co cítí, nechat k sobě svoje pocity přijít a uvědomit si je.

Pokud Tě něco napadne, zapiš si svoje pocity, které vyjadřují tento okamžik do rámečku níže.

Pokud Tě něco napadne, zapiš si svoje pocity, které vyjadřují tento okamžik do rámečku níže.

AUTOGRAF

Autograf je výraz s původem v řeckých slovech **αὐτός** – sám a **γράφω** – píš a označuje původní vlastnoruční zápis, či podpis autora literárního, či hudebního díla. Nejedná se o rukopis, jak se někdy nesprávně uvádí.

V Památníku jsou vystaveny kopie partitur skladeb, k nimž Leoš Janáčka inspirovaly rodné Hukvaldy a jejich osobité zvuky. Je to např. jeho vlastní rukou psaná skica skladby Concertino pro klavír a komorní soubor.

Dobře si v expozici prohlédni autograf – kopii partitury. Můžeš si udělat pár poznámek. Tvým úkolem bude od teď si na své výpravě zaznamenávat zvuky, nebo dojmy, svoje emoce a nápady.

Partitura vystavená v Hukvaldech (Autograf)

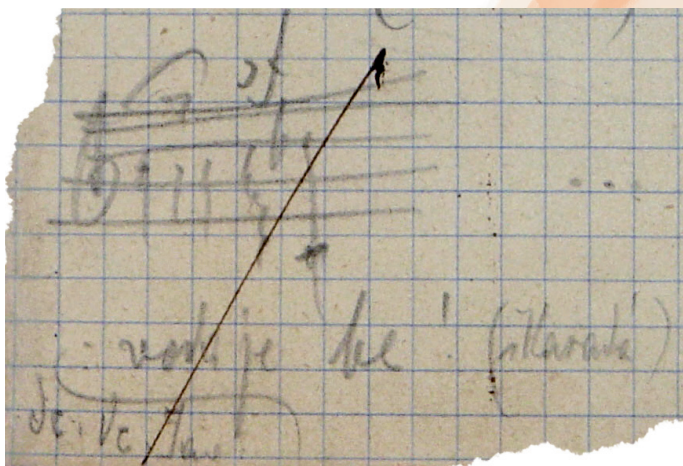

Tvým úkolem bude vytvořit z dnešní výpravy kompozici. Dnes se už velmi dobře ví něco, co jsem já věděla ve své škole už před jedním a tři čtvrtě stoletím.

Každé dítě je jiné a má právo být jiné. Možná Ti hudba není blízká a raději kreslíš, nebo píšeš. Možná si vytváříš své konstrukce či náčrtky, anebo také koláže. Je důležité, abys pochopil/a, jak ztvárnit svoje pocity a emoce způsobem, který Ti bude blízký.

Cestou budeme lovit... zvuky, pocity, nálady, vzpomínky... tlačítko všímavosti můžeš pro jistotu zapnout hned!

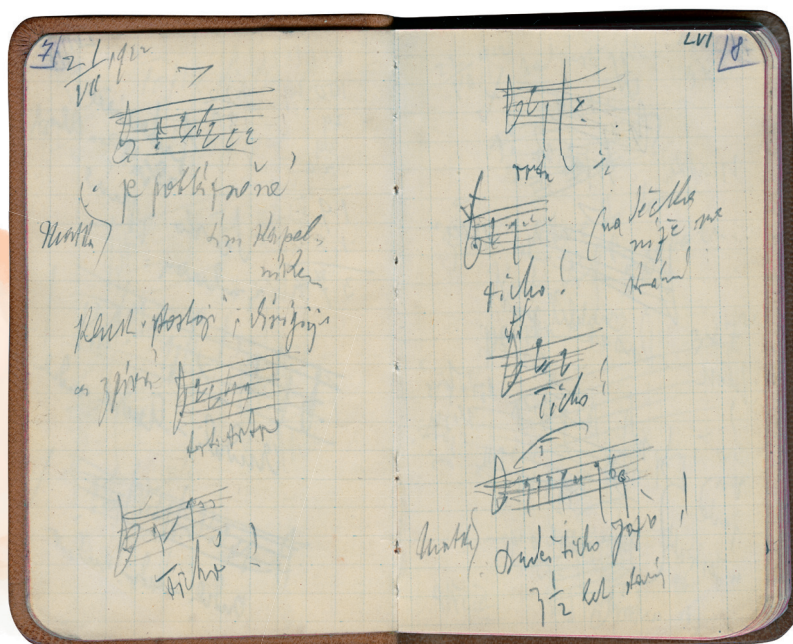
Pro inspiraci před cestou se podívej, jak si svoje postřehy zaznamenával Leoš Janáček a jak je poté přepsali hudebníci.

Janáčkův notový nápěvek: Voda je be
(patrně zápis dětské mluvy)

Novodobý notový přepis

Kopie z Janáčkovy zápisníku z roku 1922

Než se vydáš na výpravu, ještě obejdi dům Leoše Janáčka.

úkol

na místě

Na zahradě domu najdeš sochu Múzy od sochaře Augustina Handzela. Původně byla umístěna na fasádě domu, zleva po straně vstupních dveří. Tam, kde se dnes pnou růže. Plastika, která byla vytvořená po smrti Leoše Janáčka, je už bohužel vlivem počasí poněkud zchátralá, ale určitě se Ti podaří zjistit, co drží v ruce.

Víš, co to je? Prozradím Ti, že ve starověkém Řecku tento předmět označoval dar bohů – intuici, božské vnuknutí či inspiraci. Obdiv k její kráse jej inspiroval k psaní mnoha dopisů a samozřejmě – hudby.

Pokud jsi uhodl/a, vepiš název předmětu sem:

.....

CESTOVATELSKÁ VÝPRAVA – POSLOUCHEJ UŠIMA LEOŠE JANÁČKA:

Po návštěvě obou domů, v nichž Leoš Janáček prožil nejprve dětství a poté stáří (i když on sám si nikdy starý nepřipadal), jsi připravený/á na cestu a můžeš se vydat po jeho stopách.

Máš dvě možnosti. Jeho oblíbené vycházky byly cesta na Babí horu nebo procházka hukvaldskou oborou s návštěvou hradní zříceniny. Pokud všichni ve Tvé rodině rádi chodíte, můžete případně obě výpravy spojit do jednoho okruhu.

úkol

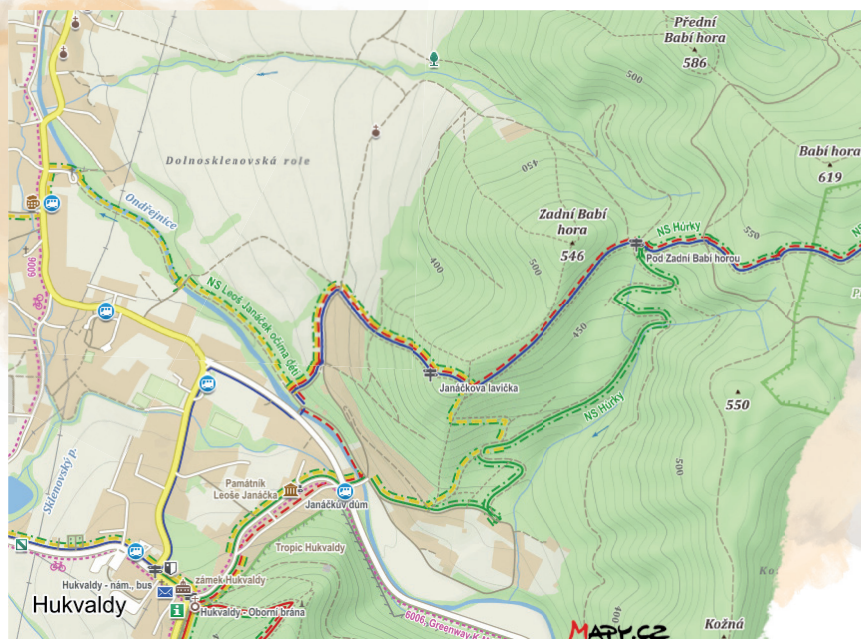
na místě

Cestou pozorně poslouchej, všiměj si a zachycuj všechny zvuky kolem sebe. Vnímej, jak na Tebe působí, jakou bys z nich zkomponoval svou hudbu, nebo vytvořil jakoukoliv kompozici. Naprosto nezáleží na tom, jaké máš ve škole známky z hudební, výtvarné nebo jiné výchovy.

Ostatně, Janáček, syn učitele, nikdy ve škole neprosplival... a skutečně se proslavil, až když mu bylo přes 60 let. Jde o to, aby sis to užil/a.

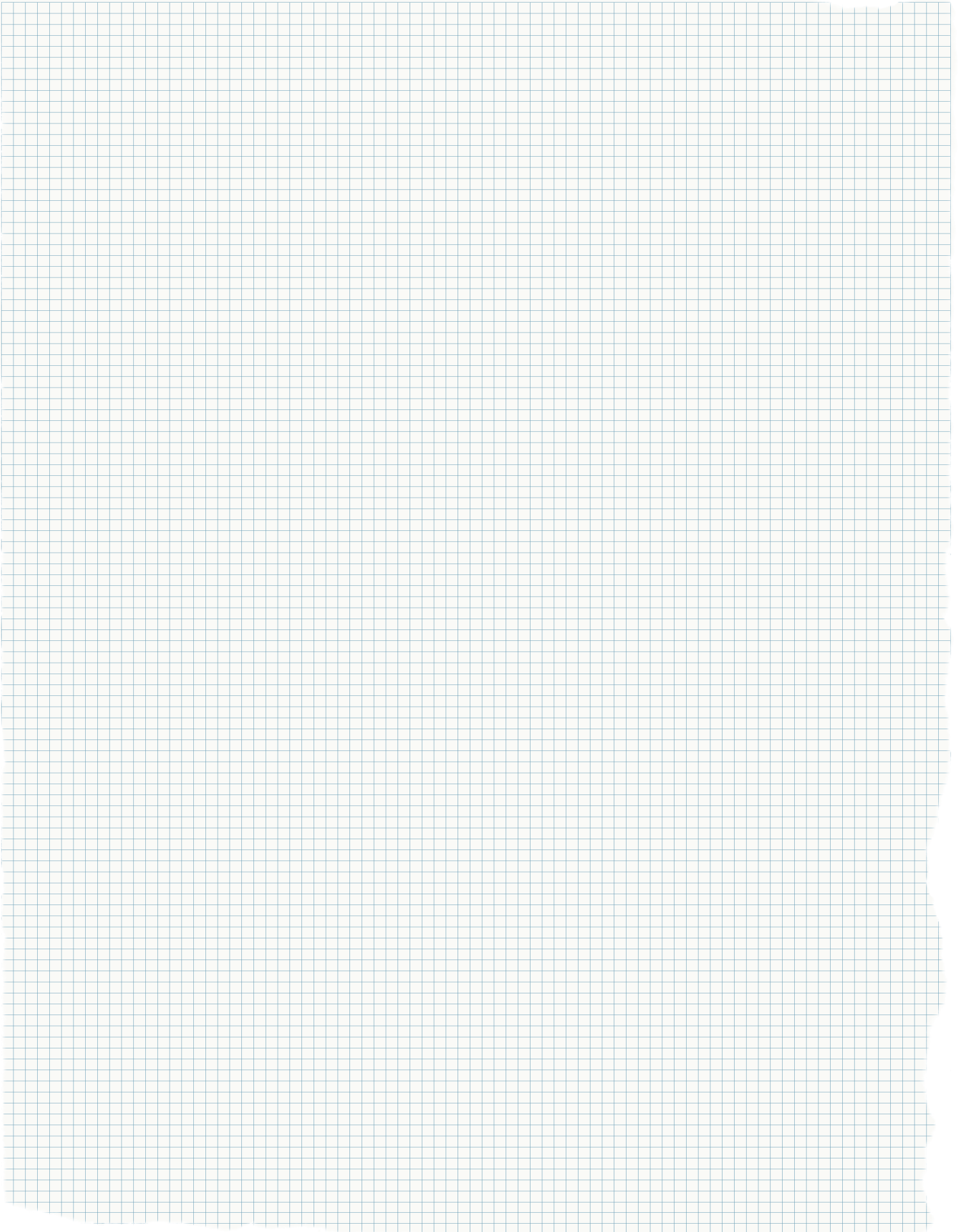
První trasa – Babí hora

První možnost průzkumné výpravy vede na jeho milovanou Babí horu. Tato cesta vede přírodou. Janáček na svých procházkách lesem zapisoval zpěv ptáků, nebo zvuky zvířat v lese, šumění větru ve větvích stromů, šelest trávy na louce, bublání potoka, nebo padání dešťových kapek.

Notované nápěvky

Zde máš prostor pro zachycení všech svých dojmů, pocitů, zaznamenaných zvuků a nápadů, které si budeš cestou zapisovat.

Jaké zvuky slyšíš cestou? A jak na Tebe působí? Jsou příjemné? Protivné jako bzzzdučení much? Která místa cestou se Ti líbí a co je na nich krásné? Může to být nezvyklé, ale pro vnímání je to nutné. Je ale třeba jít v tichu. Možná, že cestou pochopíš, proč mnoho umělců potřebuje víc ticha než jiní lidé. Chtějí slyšet svět.

Pokud máš mobil, který to umožňuje, můžeš také některé zvuky nahrát. Pokud máš malého sourozence, který brebentí, nevadí. Můžeš jít trochu napřed a také si zaznamenávat jeho žvatlání a hlasy rodičů.

3. Babí hora

Pohled z Babí hory, který viděl Janáček.

Cíl: Janáčkova lavička. Zde se můžeš posadit a případně si na Youtube vyhledat a poslechnout Janáčkovu hudbu.

Babí horu Janáček miloval natolik, že si zde koupil kus lesa. Nejspíš proto, aby měl jistotu, že místo, které pro něj bylo tak důležité, zůstane stále stejné. Pro mne byl takovým místem zámek Kunín a Ořechová hora.

Které místo je tak důležité pro Tebe, že nechceš, aby se nikdy za Tvého života změnilo? Je to Tvoje osobní nedotknutelné místo – místo, z něhož čerpáš sílu a inspiraci, kde Ti je dobře, které Tě dělá šťastným/ou.

Nedotknutelné místo

Až budeš doma, uvědom si, které je to Tvoje místo. Může být i tajné. Sem si zaznamenej, proč je tak důležité, proč se nikdy nesmí změnit, co jsi tam zažil/a a proč Tě dělá tak šťastným/ou.

Můžeš si ho nakreslit, vlepít fotografii, nebo jej popsat. Můžeš také nad tímto místem vyhlásit svou soukromou památkovou ochranu, vystavit mu dekret, a pokud již máš své pečetidlo, tak jej také označit svou značkou.

Cestou z Památníku Leoše Janáčka můžeš mezi své dojmy zaznamenávat i zajímavé věty či útržky rozhovorů mezi lidmi, a to, jak na Tebe působí.

Které hlasy Ti byly příjemné? Jakou měly melodii, hloubku, zabarvení? Můžeš stejně tak zaznamenat hlasy a věty, které pocházejí od Tvé rodiny. Do své kompozice můžeš také tyto slovní projevy, které byly pro Janáčka notovými nápěvky, zakomponovat.

Druhá trasa – obora

Pokud se vracíš stejnou cestou od Janáčkova domu zpět, projdeš hlavní honosnou branou hukvaldské obory. Cestou už budeš potkávat více lidí. Lidské hlasy byly pro Janáčka stejně důležité jako zvuky přírody.

ZASTAVENÍ NA CESTĚ OBOROU

úkol

na místě

Cestou do obory, nebo procházkou na hrad můžeš poslouchat, jak se lidé mezi sebou baví. Každý hlas je jiný, má jiný tón, jinou rychlost řeči, výšku nebo hloubku. Janáček si zapisoval povzdechy, výkřiky, vzdechy či dětské brebentění. Zajímaly ho hlasy lidí ve všech situacích na nádraží, na ulici, na trhu či na dvorku. Na každém mluveném slově visí kus života, říkal.

Nápěvky?... Víte, bylo to nějak divné – když někdo na mne mluvil, já třeba jeho slovům nerozuměl, ale ten tónový spád! Já hned věděl, co je v něm: já věděl, jak cítí, jestli lže, jestli je rozrušen, a když tak ten člověk se mnou mluvil – byl to konvenční hovor – já cítil, já to slyšel, že ten člověk uvnitř třeba pláče. Tóny, tónový spád lidské mluvy, vůbec každého živoucího tvora měly pro mne nejhlubší pravdu. A vidíte: to byla má životní potřeba. Nápěvky sbírám od roku devětasádesátého – mám z nich obrovskou literaturu – víte, to jsou moje okénka do duše – a co bych chtěl zdůraznit: právě pro dramatickou hudbu to má velký význam.

JANÁČEK, Leoš. Vzpomínky, dokumenty, korespondence a studie; Uspoř. Bohumír Štědroň.
1.vyd., Praha: Supraphon, 1986, s. 84. Hudba v zrcadle doby.

Za hlavní bránou obory pokračuje asfaltová silnice, po níž dojdeš asi za 10 minut k památníku Lišky Bystroušky, slavné Janáčkovy opery. Socha lišky stojí na takzvaném bludném balvanu. O těchto kamenech se soudí, že je ledovce přepravily v době ledové do velké vzdálenosti od původního místa. Kámen, který zbyl poté, co led roztál, se tak nachází v geologicky jiném prostředí. Socha lišky je již třetí v pořadí. Její dvě předchůdkyně byly odcizeny.

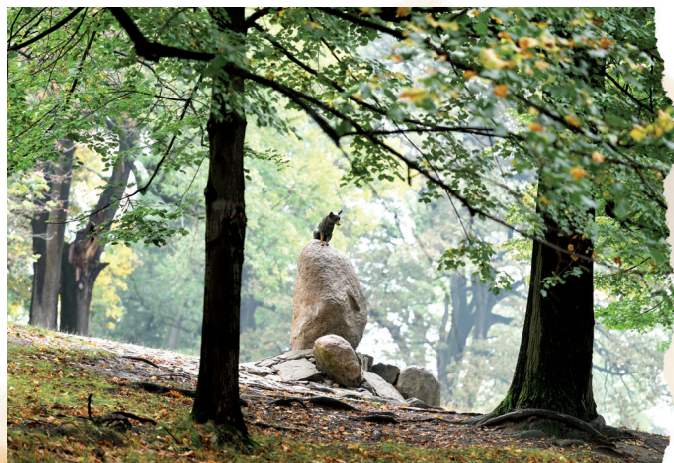

Pokud se Ti socha líbí, můžeš si s ní udělat selfie, pokud můžeš, vytiskni si ho na tiskárně a vlep si ho do svého deníku.

Podle vzpomínek Janáčkovy hospodyně Marie Stejskalové pocházela myšlenka na to, aby složil operu Liška Bystrouška, od ní.

Milostpane, oni přece tak dobře znají, co si zvířátka povídají, pořád ty hlasy ptáků zapisují – z toho by byla, panečku, opera!

Skladatel pak údajně chodil intenzivně poslouchat a zapisovat zvířata. V Hukvaldech v oboře pozoroval liščí doupě.

Zde je prostor pro tvoje selfie:

Z rozcestí je možné se rozhodnout pro červený hradní okruh (asi 2 km).

Cesta na hrad

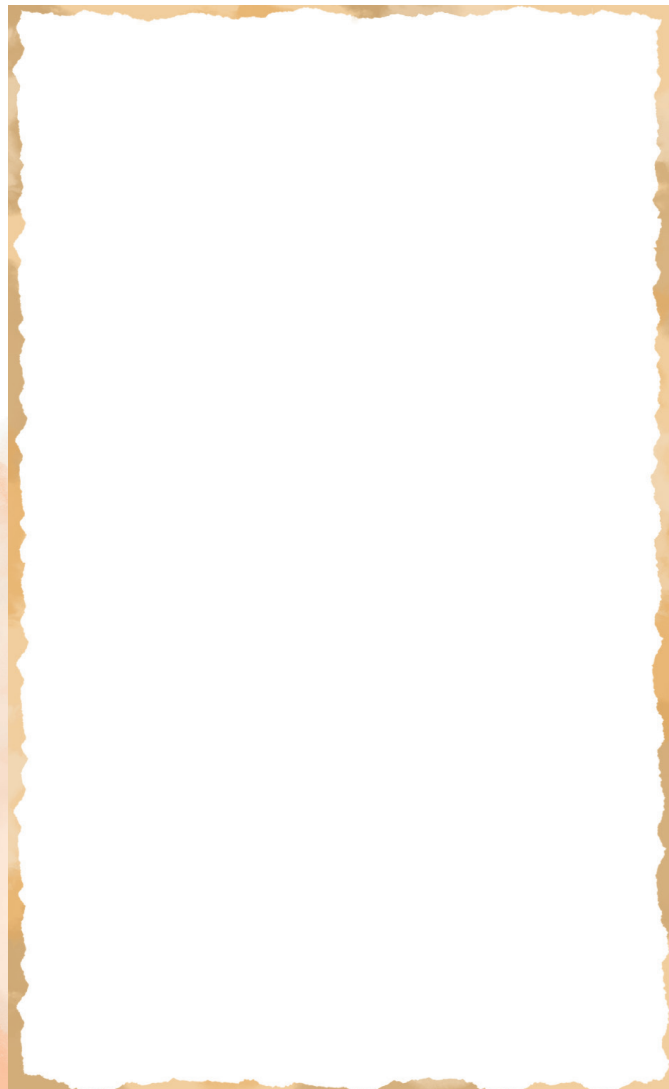

Cestou na hrad si můžeš všimnout 7 překrásných dubů, jejichž stáří se odhaduje na více než 150 let. Jejich výjimečnost spočívá v tom, že jejich povrchová soustava kořenů vytváří na pohled velice zajímavou síť.

Máš nějaký oblíbený strom, kolem kterého chodíš, který si Tě pamatuje jako dítě a možná tady bude, až Ty tady už nebudeš?

Možná z toho také pochopíš, proč kreslíme své rodokmeny jako strom. Pokud ano, můžeš si svůj strom spolu se svou vzpomínkou umístit do rámečku vedle.

V nejzazším ochozu hradu, zakončeném hláskou bylo další místo oblíbené vycházky Leoše Janáčka, odkud se stejně jako z Babí hory rád díval do krajiny. Na dobové fotografii pózuje ve zříceninách hradu, které se od té doby také příliš nezměnily.

Pokud se nevydáš nahoru na hrad, můžeš se projít oborou k myslivně a studánce a cestou uvidět stáda daňků a muflonů. Vyjma hlavní brány je nutno kvůli zvěři všechny východy z obory zavírat. Cestou se můžeš napít ze studánky, do níž vtéká voda ze starého rezervoáru někdejšího pivovaru. Stojí to za to, hukvaldská voda je živá voda. Místo označuje socha rysa.

*Mé nápěvky jsou branou
k hudbě vesmíru.*

Možná nevíš, že afričtí Křováci slyší na Kalahari, jedné z největších pouští světa, zpívat hvězdy. Vesmír je plný zvuků, jak se můžeš přesvědčit na této stránce:

<https://soundcloud.com/nasa/sets/spookyspacesounds>, kde NASA zachytila zvuky planet naší sluneční soustavy, které vržou, skřípou, prohání se po nich vítr nebo bouře a také... zpívají. Lidstvo poslalo v roce 1977 do vesmíru vzkaz o naší planetě na zlaté desce, na níž jsou nahrány pozdravy v 55 jazycích, zvuky Země (zemětřesení, vulkán, hrom, mořské vlny, vítr, také žaby nebo ptáci či zvuky lidských kroků, tlukot srdce, smích nebo motor auta a také 1,5 hodiny hudby největších světových skladatelů:

https://cs.wikipedia.org/wiki/Zlat%C3%A1_deska_Voyageru.

Leoš Janáček, který zemřel v roce 1928, svůj vzkaz poslal mnohem dříve, než to napadlo kohokoliv jiného. A teď máš tu možnost i Ty.

Ze své cesty si vytvoř svou vlastní kompozici a pošli tak zprávu o svém světě všem vesmírným civilizacím. Určitě ji zachytí!

